

Una escola rural i singular

Moltes escoles rurals s'han aixecat en terrenys donats per algun veí del poble. N'hi ha ben poques, però, en què el benefactor també hagi aportat la pedra i una part dels diners per construir-les. Potser no n'hi ha d'altra que disposi d'una aula de ceràmica equipada amb forns professionals. Però la d'Agullana compleix tot això en un edifici modernista catalogat que un segle més tard continua aixoplugant mestres, alumnes i famílies amb un objectiu comú: educar.

Text > **CRISTINA VILÀ**, periodista

Fotos > **JOAN JUANOLA**

A principis del segle xx, Agullana era un poble en expansió. La indústria vinculada al suro hi havia dut riquesa i prosperitat, i la població havia crescut fins als 1.683 habitants. L'escola era un reflex de tot això, amb 199 alumnes censats. Els edificis que es destinaven a acollir-los, però, no eren els més adequats, sobretot el dels nens, que incomplia els mínims higiènics exigits i la teulada del qual pre-

>> Imatge exterior de l'Escola Lluís Marià Vidal d'Agullana, un edifici modernista centenari de l'arquitecte Josep Azemar.

>> Els infants expressen la creativitat a l'aula de ceràmica de l'escola.

Un dels elements singulars del centre és l'aula de ceràmica, que s'hi va impulsar a finals dels anys setanta

sentava deficiències greus. Així, després de molt temps de reclamar una escola nova, l'any 1910 l'arquitecte figuerenc Josep Azemar va presentar-ne el projecte, d'estil modernista.

Aquell va ser el primer pas, però va caldre temps i paciència, ja que, quan finalment l'Ajuntament va disposar dels terrenys, el fet que s'hagués d'edificar enmig del poble, al costat d'un local destinat a cafè, i la falta de cinc mil pessetes feren trontollar el projecte. I aleshores va aparèixer la figura de Lluís Marià Vidal, un enginyer de camins i mines, intel·lectual, casat amb una agullanenca, Dolors Gomis i de Portolà, que no només va donar altruïstament uns terrenys de propietat seva per construir l'equipament nou, sinó que va lliurar la pedra necessària per aixecar-lo i en va cobrir els pagaments pendents. No és estrany, doncs, que l'escola en faci el nom, i que al poble el recordin com un gran benefactor.

L'escola nova, inaugurada el juny de 1913, va ser tot un revulsiu per al nucli. Els més grans encara recorden

que va ser el primer edifici d'Agullana que va disposar «d'aigua viva». Però tot i la gran estima que senten els agullanencs per l'escola —hi ha

alumnes la rebesàvia dels quals ja hi havia estudiat—, la necessitat d'adaptar un edifici històric com aquest al segle XXI ha generat algunes controvèrsies. Com explica el director actual, David de la Higuera, els primers anys les aules responien a espais de grans dimensions amb forma de ela, on s'impartia ensenyament a grups d'una seixantena d'alumnes d'edats diverses amb un sol mestre que controlava els dos àmbits. Al pis superior hi havia l'habitatge per al mestre. «Ara tenim menys nens perquè els mètodes són diferents», reconeix De la Higuera, qui, tot i els catorze anys que fa que dirigeix l'escola, encara diu que nota «el pes cultural de l'edifici i les expectatives que genera».

Després de més d'un segle de vida, l'edifici ha evolucionat al ritme del pas del temps: se n'han reformat els sostres, se n'han canviat les finestres per unes altres de més eficients i s'hi han renovat els lavabos, ben recentment. A més, a l'hora de modificar certs espais de l'edifici històric ha calgut anar amb

cura per no generar malentesos. És el cas de la parcel·lació d'aules per fer-les més útils a les necessitats actuals.

Un dels elements singulars d'aquest centre és l'aula de ceràmica, impulsada a finals dels anys setanta per l'artista Antonio Federico i el mestre Miquel Mallén, consolidada i amb continuïtat fins avui, gràcies a la confiança de les famílies i la implicació del claustre. De la Higuera recorda que quan ell va ser nomenat director, feia un parell d'anys que l'aula estava aturada —Mallén s'havia jubilat—, però que el nou equip va decidir implicar-s'hi, formar-se i recuperar-la. «Vam veure que era molt important que els nens tinguessin un lloc on crear, on viure tot el procés de creació», afirma. Cada any, tot l'alumnat passa pel taller, des dels d'infantil fins al de cicle superior, i la dedicació va *in crescendo* amb l'edat. Així, els més grans hi dediquen una hora i mitja setmanal, amb un projecte que uneix la pràctica amb altres matèries. De la Higuera no amaga la voluntat de continuar creixent, i aquest és un sentiment compartit. Miquel Mallén encara els acompanya com a voluntari, i l'Ajuntament, amb el suport de l'escola i de l'AMPA, ha comprat un forn elèctric professional nou. Aquest conviu amb un altre dels primers anys i amb un de gas que van comprar després d'haver guanyat un premi de la Generalitat. També en tenen un de llenya construït per Federico amb alguns pares i que, pel centenari de l'escola, es va fer servir per últim cop.

L'escola d'Agullana forma part de la Zona Escolar Rural de les Salines, juntament amb les de Maçanet de Cabrenys, Boadella d'Empordà-Les Escalles i Biure. De fet, la va impulsar. Les ZER són considerades per Ensenyament com un centre educatiu únic. El director difereix d'aquest plantejament, ja que, a parer seu, «cada escola té una personalitat pròpia vinculada a cada poble». Amb aquesta premissa, l'escola d'Agullana, on actualment estudien vuitanta-dos alumnes i que disposa de sis places i mitja de mestres fixos, ha decidit iniciar els tràmits per deixar la ZER. Això, segons el director, els aportarà «més autonomia i no haver de compartir plantilla. Per la tipologia d'escola que som, per la nostra singularitat, ho necessitem». De la Higuera és del parer que això no només els per-

>> Elaboració d'un pastisset artesà fet amb galetes.

metrà guanyar recursos humans, sinó que ajudarà les altres escoles de la ZER a incrementar el nombre de mestres.

David de la Higuera defensa aferissadament el model d'escola rural. «Una escola petita et permet tenir grups reduïts, atendre millor l'alumnat i respectar-ne la diversitat», diu. El primer gran potencial és la relació directa amb l'entorn, «per accedir al coneixement cultural, social, natural». El segon, l'organitzatiu: «Unir infants de diferents edats i nivells és una oportunitat perquè els infants ho normalitzin i respectar els ritmes d'aprenentatge». A Agullana hi ha dos grups d'educació infantil amb edats diferents que treballen pràcticament junts; la resta d'alumnes s'agrupen per cicles a excepció del superior, que es divideix en dos grups pel nombre d'infants, tot i que majoritàriament treballen junts. L'èxit d'aquest model es vol preservar malgrat que l'escola abandoni la ZER.

De la Higuera hi veu molts reptes de futur: entre d'altres, «canviar maneres de fer i potenciar la formació dels mes-

tres respecte al taller de ceràmica». El que té clar el director és que no volen tornar a l'educació en línia a la qual van haver de recórrer durant el confinament. Malgrat que la pandèmia els ha fet aturar projectes, esperen recuperar-los ben aviat, com ara els tallers

de cosir i de narració oral que impartia la gent gran del poble als infants i els que els infants oferien alhora a la gent gran, en què els descobrien els secrets de la ceràmica. Dues generacions separades pel temps, però connectades gràcies a l'escola.

Escola Lluís Marià Vidal, d'Agullana

- Centre públic
- Inici: 1913
- Ctra. de la Vajol, 2-4. 17707 Agullana
- Tel.: 972 535 580
- A/e: b7000019@xtec.cat
- Web: <https://agora.xtec.cat/zer-les-salines/categoria/escola-lluismariavidal>
- Infantil i primària
- Vuitanta-dos alumnes
- Sis mestres i un terç, dos monitors de menjador i una monitora d'acollida matinal